

2. Antická literatura

Základ evropské literatury. Znáte teorii.

Řecko

Prehistorické 12. - 9. stol., archaické 8. - 6., klasické 5. - 4., helénistické 3. - 1. přnl.

Polyteismus. Mytologie. Filosofie. Kalokagathia. Umění znát. Obecně rovněž.

Archaické 8. - 6. stol

Homér (8. stol. přnl.)

Potulný zpěvák. Nejstarší antické eposy, hrdinské.

- Ilias (8. stol.) - 51 posledních dnů dobývání Tróje (Ilias). Patetické, nezdravé. Agamemnón vzal Achilleovi otrokyni, urazil se, Trója vítězí. Hektor zabije za Achillea převlečeného Patrokla. Achilles naštvaný vládčí Hektora kolem Tróje. Bohové příkaz k vydání těla.

- Odysseia (7. stol.) - Odysseus 10 let návrat domů. Žena Penelopé, syn Telemachos. Zábavnější, čtivější. Bohové zlidštění, i hrdinové podřízeni.

Hésiodos (7.stol)

Nejstarší antická didaktika, první evropské dílo s podtextem autora (ich-forma).
- Práce a dny

Sapfó (7.-6. stol) B

Básnířka z ostrova Lesbos, škola dívek aristokracie.

Písně (580) - vyhraněná subjektivní lyrika - citová vzplanutí k dívkám, vyznání lásky k blízkým.

Anakreon (6. stol.)

Základy anakreontiky (víno, ženy, zpěv). U nás nápodobá např. v době NO.

Ezop (6. stol.)

První vypravěč a bajkař. Neuvěřitelné rysy jeho života - oblíbené téma ev středověku.
- Bajky

Hérakleitos (530-470)

Temný filosof, dialektika, oheň, pante rhei.

Zenón z Eleje (490-430)

Aporie (Achilleus a Želva)

Klasické (attické) 5. - 4.

Městské státy, demokracie a rozkvět dramatu.

Drama

Vznik. Nejasný. Obrat od nejasných projevů od soutěže o nejlepší tragédii v rámci Městských Dionýsií 534. Drama je z dithyrambu (sborová píseň oslavující bohy sdobnou hereckou improvizací). Krok učinil Thespis (zaved dialog). Plně rozvinuto, když Aischylos 500 přidal druhého herce. Hráno na soutěžích.

Zachováno jen 33 tragédií. Hrají Atreovci z Mykén a Labdakovci z Théb. Viz obrázek ze skript!

Orestes - otec Agamemnon zavražděn manželkou Klytaiméstrou a milencem Aigisthem. Elektra jej ukryla. Vůle Elektry, zabil matku. zešílí, rituální

oběť neprovede sestra Ifigenie. oak zproštěn viny. Různé pohledy na osudy, vinu.

Oidipus - Věštba vraždy otce a manželství s matkou. Přivázan v horách za kotníky (*opuchlá noha*). Vychován, na útěku zabije nevědomky otce. Théb. Sfinx. Bere si Iokasté. Za trest mor, Iokasté sebevražda, Oidius se oslepil, vyhnán, Antogonas ním.

Antigona - Pohřbení bratra je svatá povinnost, avšak zadržena. Kreón osamocen a zničen.

Porušila jsem zákon vládce, zato jsme splnila povinnost vůči mrtvému podle nepsaných zákonů a vůle boží.

Médea - mimo dva rody; Iáson Argonaut zamilovaná, pomohla získat zlaté rouno (bratrovražda ad.). Slíbil manželství. Šílená hněvem se mstí .

Kašpar: Řekové nemají intimitu, v dramatu není psychologie - jde o hru idejí (ne o lásku a žárlivost!): člověk má duši mimo tělo (náleží obci, Bohům).

Aischylos (525-456)

Lidé trest za překročení norem od Bohů. 2. herec, nádherné dekorace a obleky.
- Upoutaný Prométheus, Oresteia

Sofoklés (496-406)

Otázka morální volby a práva na ni (Orestés, Antigona). 3. herec, *deus ex machina*, více dramatickosti, člověk už s bohy zápasí.
- Antigona, Oidipus

Euripidés (495-405)

Proti tradiční morálce a náboženství. Psychologie (vášeň, emoce, duševní svět); hrdina pohlcen emocemi. Mytické postavy jednájí lidsky (váhají).
- Médea (ne vražedkyně, ale zrazená žena), Šílený Hérakles

Aristotelés - Poetika - 3 jednoty - místo, čas, děj (povinné do 17. stol.). Schéma: Expozice, kolize, krize (nelze dále v tomto duchu), peripetie (zěmna ve vývoji), katastrofa - poslední obrat vedoucí ke tragédii.

Komedie

Aristofanes (445-385)

Hry jako politická zbraň, satira.
- Žáby, Vosy

Znáte bohy, mytologii a frazeologii.

Próza - filosofie, historie, řečnictví

Hérodotos z Halikarnasu (485-430)

- Dějiny - řecko-perský svět včetně války. První dějiny světa. Neobjektivní. Otec historie.

Thúkydidés (460-396)

Otec vědeckého dějepisu. Neuznával (Hérodotos ano).
- Dějiny Peloponéské války

Platón (427-347)

Znáte filosofii. Akademie. Většina formou dialogu.
- Politeia (Ústava)

Aristotelés (384-322)

Učitel Alexandra velkého. Největší myslitel

starověku. Lyceum. Teorie katarze (zabít se přetlaku v těle i duši, rekreovat se).
- Metafyzika, Poetika, Logika

Helénistické 3. - 1.

Úpadek literatury. Bezinvečnost, vyumělkovanost. Ani intimita, psychologie.

Řím

Znáte umění, inženýrství (ideální město). Obecně rovněž. Vs Řecko.

Kultura formována přejímáním řeckého. Polovina 3. stol. - 1. stol. n.l.

Literatura - chudší tvorba. Zprostředovali řeckou kulturu Evropě.

Drama - hraje se nejen na soutěžích a slavnostech. Oblíbené komedie, zpočátku dominují úplně.

Drama

Titus Maccius Plautus (250-184)

Svěží komedie s běžnými lidmi. Vliv na další vývoj po romantismu.
- Lišák Pseudolus, Komedie o hrnci

Publius Terentius Afer (195-159)

Afer - propuštěný otrok z Afriky.
- Eunuchus

Lucius Annaeus Seneca (4-65)

Navíc filosof a politik. Výchova Nera.
- Zuřící Herkules

Poezie

2. pol. 1. stol. - zlaté období.

Catullus (84-54) - nenávidím a miluji.

Publius Vergilius Maro (70-19)

Největší římský básník.
- Aeneis - epos o starobylých počátcích římského národa, hrdian Aeneis putuje po Tróji a hledá vlast, založen Říma. zahrál si v Božské komedii.
- Bucolica a Georgica - zpěvy pastýřské a rolnické

Horatius (65-8)

Největší po Vergiliovi. Žádné velké city, dokonalá forma.
- Listy - Ars poetica (Umění básnické)

Publius Ovidius Naso (43-18)

Z největších básníků světa, oslavován zaživa, přesto tajemně vyhnán císařem.
- Umění milovat (Ars amatoria) - znát.

Próza

Petronius (Arbiter; † 65)

Elegantiae arbiter u Nerona.
- Satyrikon - první antický román, parodie na všechny vrstvy společnosti.

Bukolická poezie (bukolikos = pastýřský) - idealizace venkova. Žánr idyla, pastorela. Elegie (elegos = žalozpěv)
Epos (epos = slovo, řeč) - rozměrná epická veršovaná skladba pozvolný děj, epizody.